

بسم الله الرحمن الرحيم

عنوان مقاله: حقیقت وجودی، حقوقی، اجتماعی، زن از دیدگاه آیات و روایات

*محقق: مهناز خرازی

چکیده

با توجه به بررسی هایی که پیرامون موضوع مطرح شده از قرآن کریم، روایات و احادیث صورت گرفته می توان چنین بیان داشت که از دیدگاه قرآن کریم که همان فرمان و بخش الهی است و همچنین آیات روایات اسلامی که منشأ آنها نیز بر گرفته از قرآن است آفرینش زن و مرد از نظر ماهیت خلقت و در بحث آفرینش از یک سرچشمۀ است و خداوند کریم در قرآن بارها بر این مهم تأکید فرموده اند بعنوان مثال آیه 75 سوره مبارکه اسراء و آیه 21 سوره مبارکه روم خطاب خداوند بزرگ در قرآن به انسان و ماهیت وجودی این موجود ارزشمند است. در طول مسیر زندگی بشر، نقش آفرینی هریک از زن و مرد در جایگاه ویژه ای که خداوند بر اساس بقاناییها واصل خلقت این دو موجود ارزشمند در وجود آنها قرار داده است تعیین و مشخص نموده است.

در گذر زندگی و سیر تحولی بشر مشاهده می شود که ایرادهایی بر این اصل مهم در مباحثی از قبیل حقوق زن، جایگاه اجتماعی و سبک ویژه زندگی زن وارد شده است که وقتی پیرامون این مهم بررسی

می شود به خوبی می بینیم که آنچه مطرح شده غیرواقع است چرا که در قرآن و همچنین سیره انبیاء و امامان معصوم چنین چیزی وجود ندارد.

آیات مبارکه قرآن کریم در مبحث ارشاد و حقوق زنان بیان شده تا آیاتی که خداوند انسان را در مورد خطاب خویش قرار داده است همگی برابری این مهم را بیان می کند.

در هیچ جای قرآن و متون و معارف دینی جایی وجود ندارد که این حقوق نادیده گرفته شده باشد.

در مباحثی مانند مهریه، ارتباط زن در جامعه، وصیت، فدیه و... به خوبی به این مهم پرداخته شده است.

در قرآن کریم در آیات مختلفی از زنان بزرگ و والا مقام نام برده شده است و دو سوره قرآن به نام زن نامگذاری شده است، که این مهم ترین سند محکم و معتبری است که نشان دهنده عدالت الهی در مورد زن، این موجود ارزشمند بشری است.

کلیدواژه : زن، مهریه، خلق، جامعه

مقدمه

خداوند متعال در هنگام آفرینش عالم موجودات گوناگونی را خلق نمود که در بین تمام موجودات انسان دارای مقام وارزش بسیار والایی می باشد، تا جائیکه خداوند او را اشرف مخلوقات و جانشین خویش در زمین قرار داد و این موجود گرامی و ارزشمند را از جنس زن و مرد آفرید که محور مسئولیتها و انجام امورات آن ها مشخص و هدفمند باشد. با توجه به مبحث موضوع مورد پژوهه ش در این مقوله که به بررسی حقیقت وجودی زن می پردازد به یقین می توان گفت: خداوند در مقام آفرینش جایگاه مساوی و برابر با مرد به زن عطا نموده است. چرا که هنگام خلقت و نزول آیات کریمه خویش بدون آنکه تفاوتی بین آن دو قائل شود آنها را مورد خطاب خود قرار می دهد، و این بیانگر این مهم است که زن از جایگاهی برابر با مرد برخوردار است. اما با توجه به جنسیت و وظایف خاص وی و مسئولیتها ترسیم شده در طول مسیر حیات بشری این مهم نقش ارزشمند خویش را با توجه به نوع آفرینش خود مدیریت و هدفمند می سازد.

اصل آفرینش زن

وقتی قرآن کریم را می خوانیم، می بینیم در موارد بسیار زیادی مرد و زن را در یک مرتبه و برابر هم می داند و هنگام قرائت قرآن این فکر به ذهن ما خطور نمی کند که در مقام بیان مسئولیت، تفاوتی بین زن و مرد قائل شده است در آنجا که می فرماید:

«إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاسِعِينَ وَالْخَاسِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّالِمِينَ وَالصَّالِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعْدَ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَاجْرًا عَظِيمًا» (احزاب، آیه 35)

«زنان و مردان مسلمان، فروتن، راستگو، صبر کننده، متواضع، صدقه دهنده، و روزه دار و خود نگهدار (پاکدامن) و یادخدا کننده را خداوند پاداش بزرگ و مغفرت آماده کرده است».

و این یک امر طبیعی است چون هر دوی آنها، مخلوق پروردگار هستند و خداوند آنان را به کرامت انسانی متصف نموده است، و امر مهم زاد و ولد او را به عهده آنان گذاشته تا افراد جامعه انسانی در چهار چوب یک واحد کلی ایجاد کنند،

همانطور که در قرآن می خوانیم:

«وَ مِنْ آيَاتِهِ أَنَّ خَلْقَكُمْ ازْواجًاً لَتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجْعَلْتُنِيمُوْدَةً وَرَحْمَةً». (روم، آیه 21)

(واز نشانه های الهی آن است که از شما همسرانی آفرید تا در کنار آنها آرامش یابید و میان شما مهر و محبت قرار داد، بنابراین اصل خلقت زن این است که در کنار انسانی دیگر به نام مرد قرار گیرد و از
مهر و محبت خود آنان را به آرامش برساند!

اصل انسان شناختی (کرامت ذاتی زن)

بسیاری از آیات قرآن از کرامت و شرافت انسان و برتری وی بر دیگر موجودات حکایت دارد.

در سوره اسراء آمده است:

«وَ لَقَدْ كَرَّمْنَا بْنَى آدَمَ وَ حَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَ رَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيَّابَاتِ وَ فَضْلَنَا هُمْ عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّنْ خَلْقِنَا
تفضیلاً». (اسراء، آیه 70).

(ما بْنَى آدَمَ را گَرَامِی داشتیم وَ آنَهَا را در خشکی وَ دریا [بر] مركبهای های راه وَار [حمل کردیم وَ ازانواع
روزیهای پاکیزه به آنها روزی دادیم، وَ بر بسیاری از خلق خود برتری بخشیدیم).

خداؤند متعال در این آیه، با تعبیر کرّمنا بْنَى آدَم از تکریم الهی به انسان، و با عبارت وفضلنا هم علی
کثیر، از برتری دادن وی بر دیگر موجودات سخن گفته است. کوْمَنَا وَ فَضْلَنَا هُر دواز باب تفعیل و در هیئت
متکلم یکسان اند، ولی دو پیام دارند: تکریم، معنایی نفسی است که به شرافت و کرامت خود موجود
نظر دارد و در آن اضافه به غیر لحاظ نشده است؛ برخلاف تفضیل که مفهومی اضافی است و برتری
موجودی بر موجود دیگر، به این معناست که هردو در برخورداری از صفت مورد تفضیل، مشارکت

ما باید خودمان را به این مرکز نور نزدیک کنیم؛ و نزدیک شدن به مرکز نور، لازمه و خاصیتش، نورانی شدن است. باید با عمل، و نه با محبت خالی، نورانی بشویم؛ عملی که همان محبت و همان ولایت و همان ایمان، آن را به ما املاء می‌کند و از ما می‌خواهد. با این عمل، باید جزو این خاندان ووابسته‌ی به این خاندان بشویم.

در بین مسلمانان و در فرهنگ اسلامی، زنی با این عظمت وجود دارد. خدای متعال می‌توانست بزرگ ترین ورثیه ترین زن رادر میان ملت‌های دیگر و امتهای سلف قرار بدهد، شکالی هم نداشت؛ این کار می‌شد، اما در اسلام قرارداده است. این هم برای ما حجت و تنبیه است که می‌توان این الگوی عالی و والا را در مقابل چشم قراردادو آن را دنبال کرد. امیدواریم که خداوندان شاء الله به برکت هدایت اسلامی و به برکت وجود فاطمه‌ی زهراء (علیها السلام) این توفیق را به زنان که این راه مهم را با قدرت و با صلابت پیماین و خداوند به آنهاهم توفیق عنایت کند. (همان، ص 194-196)

نتیجه گیری

با بررسی های انجام شده پیرامون مقاله مطرح شده آنچه بعنوان نتیجه قابل بیان است این می باشد که انسانها از نظر خلقت و آفرینش از یک منشأ هستند و در مقام انسانیت هم، بخوردار از نگاه منصفانه الهی هستند. و خداوند انسان را به دو صورت زن و مرد خلق کرده و مسیر و مسئولیت هر کدام را در طول حیات و خلقت برای آنها مشخص نمود تا بر اساس آن، نظامی هدفمند از حیات خویش ارائه دهند و در کنار یکدیگر مسیر را طی نمایند.

پیشنهادات

1- با توجه به منابع ارزشمند قرآنی و روایاتی که در اختیار ما است می طلبد که در زوایای

مختلف سبک زندگی اسلامی و دینی با برنامه ریزی مدون و جامع در دو سطح خرد و کلان

(خانواده و اجتماع) خانواده ها را از چالشها و آسیب هایی که بنیان زندگی را دچار بحران نموده

است نجات داد.

2- می توانیم با مطالعه و بررسی بیشتر پیرامون فضای رسانه ای در تربیت صحیح جامعه نقش آفرینی

کنیم و اجازه رسوخ بیشتر فرهنگی در بدنه جامعه و خانواده را به بیگانگان ندهیم.

3- مدیریت نمودن صحیح جامعه وارائه آموزش‌های دینی و ارزشی می تواند بسیاری از آسیب های

امروزی ناشی از دوری از ارزشها را ترمیم نماید.

منابع

1. اردوبادی، صبورا، 1372، آینه بهزیستی اسلام، تهران، دفتر نشر و فرهنگ اسلامی، چاپ ششم
2. امینی، ابراهیم، 1386، آشنایی با وظایف و حقوق زن، قم موسسه ی بوستان کتاب، دفتر تبلیغات اسلامی، حوزه علمیه قم، چاپ دوم
3. بابازاده، علی اکبر، 1377، سیما زنان در قرآن، قم، لوح محفوظ، چاپ اول
4. جوادی آملی، عبدالله، 1384، زن در آینه ی جلال و جمال، تحقیق و تنظیم: محمود لطیفی، قم، مرکز نشر اسرا، چاپ دهم
5. دشتی، محمد، 1388، حکمت 234، نهج البلاغه، نشر مباهله، چاپ اول
6. صالح جواد، نجوى، 1384، زن در نهج البلاغه، مترجم: ورود سلامی، زمزمه زندگی، چاپ اول
7. صدر، موسی، 1380، پژوهش های قرآنی ویژه ی زن، قم، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه شماره 26 و 25
8. طاهری نیا، احمد، 1389، حضور زن در عرصه های اجتماعی و اقتصادی از نگاه آیات و روایات، مؤسسه ی پژوهش امام خمینی (رض)، چاپ اول
9. غلامی، یوسف، 1388، جلوه نمایی زنان و نگاه مردان، قم، چاپخانه ی قلم چاپ شم
10. فیض کاشانی، محسن، 1384، تفسیر صافی، تحقیق: حسین اعلمی، جلد 5، چاپ دوم
11. کریمی، حمید، 1387، حقوق زنان، کانون اندیشه جوان، چاپ چهارم

12. مدرسی، محمد تقی، 1380، آزادی و مسؤولیت زن، ترجمه: حمید رضا آذیر، تهران، محبان

حسین(ع) چاپ اول

13. مطهری، مرتضی، 1388، نظام زن در اسلام، صدرا، چاپ پنجم

14. مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران، 1378، زن از دیدگاه ادیان و مذاهب، قم

نصایح 744439، چاپ اول

15. درآینه رهنمود های رهبر معظم انقلاب اسلامی، 1386، شخصیت و حقوق زنان، مؤسسه فرهنگی قدر ولایت، چاپ دوم